

46. évfolyam

36. szám

20 fillér

Dés, 1942 szept. 5

Szamosvidék

Szerkesztőség: Dés,
Bethlen Gábor-utca 17. sz.
Távbeszélő szám: 149.

Nemzetpolitikai, társadalmi és közgazdasági hetilap
FELELŐS SZERKESZTŐ: SZTOJKA LÁSZLÓ

Kiadóhivatal: Turul nyomda
Apafi Mihály-utca 2. sz.
Távbeszélő szám: 167.

Észak-Erdély felszabadulásának második évfordulóján szálljon az ősi Transylvánia magyar lelkeinek forró szeretete az országvezető Kormányzói Pár felé, akiknek példás, munkás, céltudatos élete fényként ragyog a nehéz magyar sors viharos napjaiban!

Hiszek egy Istenben.
Hiszek egy Hazában.
Hiszek egy Isteni örök igazságban.
Hiszek Magyarország feltámadásában
Amen!

A bécsi döntéstől szeptember 8-ig

Irta: Kovács László ref. esperes

Ezeket a napokat sem felejtjük el soha, akik átéltek. De előzőleg is élni kellett érte. Át kellett vészelné 22 évet, Trianont, az első világháborút. Ráadásul még egy kicsit magyarnak kellett lennünk, hogy az ő örömeink és boldogságunk teljes legyen.

Mert mi boldogok voltunk. Csordultig telt a lelkünk az örömből, ha magunkra gondoltunk.

És könnyű szökött a szemünkbe, ha Dél-Erdély jutott az eszünkbe. Szinte jön a kérdés, annyi öröm és bánat, hogy fért meg egy helyen?

És megfért. Átvonult a lelkünkön a csodálatos hangulatvilág, mint ahogy átvonul a teremtésben a reggeli, vagy az estéli hangulat, a tél és a nyár, meg az esztendő, a századok és az évezredek. Mindenik más és mégis ugyanaz. Más az érzés, a lelki hatás, az indítás, a munka és a cél. A következmények kiszámíthatatlanok. És mégis minden egy kézre dolgozik. A vizek mindig lefelé folynak. A pára, a köd és a felhő mindig felfelé szállnak. A reggelből harmat száll alá, a felhők vihart hordoznak méhükben. És ha átvonultak, kacag utánuk az élet. Mert hisz minden, ami történik, az életért történik. A nagy, a megfoghatatlan, a titokzatos létért. A legnagyobb közösségért, ami átöleli és fenntartja a világegyetemet. Mik vagyunk mi egyenként ebben a szédületes életforgatagban? Semmik! Hogyan lehetünk valamivé? Ugy, ha valamivé leszünk. Ha az életünket és munkánkat, az akarásunkat és törekvéseinket átadjuk azoknak a nagy közösségeknek, amelyekhez tartozunk, amelyből eredünk és amelyben ismét felolvadunk, vele eggyé leszünk. Csak így tudjuk megmagyarázni és indokolni, hogy 27-én, két nappal a bécsi döntés előtt, együtt gyászoltunk és könnyeztünk a kenderesi családi kriptá bezáruló ajtaja előtt. Lélekben ott volt mindenki, aki magyar. Megsírattuk és eltemettük a nemzetünk reménységét. Őszinte volt a részvét, a fájdalom, a könny. Mert őszinte volt a jövődöntés, az életünkért való aggodalom.

És két nap múltán szinte megdöbbenve kérdezzük magunktól, lehet-e örövendeni az országos gyász harmadik napján? Nem kegyeleltetés-e az, ha mi a két év előtti nagy örömeinkre és boldogságunkra visszagondolunk?

A felelet a feltett kérdésre tiszta és világos. A nagy életközösségek és így a nemzeti életközösség is millió és millió élet tevékenységéből tevődik össze, akárcsak a tejút az égen az öt formáló csillagokból. Az idő nem számít. Az idővel rohanó élet, a történések számitanak csak. Ebből is elesik, ami idői, ami mulandó, az egyén. A közösséget is megrostálja a mindent túlélő élet. A fajok is kihullanak az élet rostájából, ha megszűntek szolgálni az egyetemes célt: az erkölcsi ember-eszményt. Mert az ember csak addig ember, amíg egy magasabb erkölcsi világrend közösségében él. Ha onnén kiesik, az állati sorsba hull vissza. Fajoknak és nemzeteknek is csak addig van joguk az élethez, amíg a nagy életversenyben igazolni tudják az élethez való jogukat annak a tisztább és magasabb életvilágrendnek a birtoklásáért.

Az öröm és a fájdalom, a gyász és a dicsőség így hajolnak egymás felé a mi magyar nemzetünk életében, így magyarazzák meg egymást. Így ünnepeljük mi két nap múlva a nemzeti gyászunk után a felszabadulás nagy örömnappját: Augusztus 30-ikát, a bécsi döntést.

Sem 27-ét, sem 30-át nem szabad elfelejteni soha, amíg magyar él ezen a földön. Szeptember 8-ika külön a mi ünnepünk, a désié. A várva várt honvédeink akkor érkeztek meg. Amint nem felejtjük el és nem fogjuk elfelejteni soha 1526 augusztus 29-ét, a mohácsi csata évfordulóját — épp úgy nem felejtkezhetünk meg soha arról, hogy az örök magyar megmaradásnak két feltétele van: egyik a hősi bátorság, a véréldozat, amellyel a hazának tartozunk; a másik az a fajtság, az együvé tartozás, a közös magyar sors, a maga tiszta erkölcsi vonatkozásában.

Ezt vállaljuk magyar becsülettel az egész világ előtt, azzal az elkötelezéssel, hogy mint keresztyén nemzet hitünk szerint a legmagasabb emberi eszményt fogjuk szolgálni utolsó csepp vérünkig a Jézus zászlója alatt.

Az események gyorsuló üteme siettetni a döntést. Irtózatossá erők feszülnek egymás ellen. A fordulat hozhat nagy meglepetéseket. Mi bizunk sorsunkat intéző örök Gondviselésben. A két év előtti szeptemberi napokra gondolunk vissza és imádkozunk a végső megszabadulás utolsó felvonásának örömeért és dicsőségéért.

Szeptember nyolcadikán este félkilenc órakor — minden szamosmenti magyar ott lesz a „Szamosvidék” lapbizottsága által rendezett Műsoros Magyar Esten!

Ünnepi szám — Dés felszabadulásának második évfordulójára.

Két esztendeje

hogya a hét vezér által, lépett ősi magyar Szamosmentefelszabadult a román megszállás alól. Immár, hányadik viharfelhő volt ez a szőke Szamos táján? Tatár, Básta, török, osztrák ülte a végvidéket, s a románokkal együtt semmibe hullott hatalmuk. Példák serege mutatja: az örök magyarság elpusztíthatatlan, ha szive és kardja förtelen.

Két éve, hogy felszabadultunk. De vajjon felszabadultunk-e?

Még mindig látni fénytelen tekintetet, fáradt mozdulatot és bátoratlanságot, 22 év jegét nem lehet hirtelen lekaparni, de a büszke, kemény magyar öntudat meg kell acélozza immár mindenki életét. Földemen állok, országomban! S akik még nem tudták elrendezni életüket, azokhoz nyuljon serény kézzel az ország: nyugdíjgyűgyek, papok, tanítók helyjavítása ne készen soká. Két év perc egy ország életében, de odaadással a harmadig perc hozhat megnyugtató elrendezést.

Es vajjon az ősi magyar földek felszabadultak-e?

Azok, melyeket a tervszerűen dolgozó beszivárgók irredentája kihúzott a magyarok talpa alól.

Igen mondjuk ki nyíltan! Itt minden föld magyaré volt, azt pénzzel, kábitással elvették tőle. Az 1900-as években guruló külföldi pénz ezer és ezer holdakat kapkodott, szedett össze.

Es vajjon Erdély adta e azt, mit szellemekben vártak tőle?

A hirteien jött világháboru mentőkörülmény mindkét részre, ám az erdélyi szellemet most is erőre lehet juttatni. Mit jelent az erdélyi szellem? A magyar élet fág és szabad kiélését, melyben vallás, társadalom, közösség és egyén bő napsugarak alatt virágzik! Oszálytalan, cím és rang ragály nélküli dolgozó, cselekvő magyar élet az erdélyi közszellem, a Bocskaiak, Bethlen Gáborok, Misztóttalusi Kiss Miklósook, Apácai Cseri Jánosok tiszta hagyományja. Az új Európára, új Magyarországra tel kell készülni most, ennek a szellemi fegyverkezésnek az ősi erdélyi közösségi szellem lehet a legegészségesebb leghatékonyabb kovácsa.

Félelem s kényelem féltés nélkül merjünk magyarok s erdélyi szellemépítők lenni! A tényleges felszabadulást ezen az uton kapjuk meg, az ország és az öszmagyarság javára. —a.)

1940. szeptember nyolcadikán

4 óra 50 perckor lépett az első felszabadító honvéd Dési vá os ősi főterére.. Emlékezés a történelmi napra

(Dés.) Két éve...

1940 szeptember nyolcadikán délután 4 óra 50 perckor lépett a felszabadító honvédség Dési város ősi főterére...

Eredetileg úgy volt, hogy hétfőn történik meg Dési város átadása, de vasárnap reggel hír jött:

— Még ma bejönnek!..

A főteren még román géppuska és sisakos osztagok... de a magyarság már nem is látja őket... Percek alatt zászlódszben a város!.. Piros-fehér-zöld színeket lenget az édes erdélyi ősz... Könnyes felkes arcok mindenütt: — Hát megértük!

Az 1918 december 21-én

Ilosvay Jenő polgármestertől Racoveanu román ezredes által „átvett” város délután 4 óra 50 perckor szabadult fel: A főterre begördül az első magyar összekötő-tiszteket hozó gépkocsi... Az első magyar egyenruhák! Az emberek egymást ölelik könnyezve... Ragyog a főter! Csodaszép magyar diszruhák asszonyainkon — a falvak népe magyar népviseletben... 6 óra 10 perckor csendőrszakasz érkezik — mintha mi sem történt volna, 22 év a semmibe repül, a csendőrtiszt felállítja embereit... Mindenki öleli, csókolja a napégette alföldi fiukat! Két óra előtt pár perccel érkezik Dálnoki Veress parancsnokló tábornok — a diszmelvény előtt megáll tiszteleg: felzúg a Hymusz K. Weress Jenő a városutolsó magyar polgármestere lépelő: — Eljött a rég várt pillanatot világgá kiálthatjuk: igen igen magyarok vagyunk! Incze

János vezényletével a Dési Polgári Dalkör Rákóczi imáját adja elő. Az ablakokban szőnyeg virág, tele emberekkel a főter! Kovács László esperes az öszmagyarság érzelmeit tolmácsolja. P. Beke Kázmér — „Soha el nem telejthető szép ünnepi perc ez... Pusztá Sándor, az ismert papköltő Sztojka László szerkesztő felvilágosításai nyomán már rádióba mondja az ünnepség lefolyását... a díszes főteret, a lelkes dést ecseteli... Farkas Albert ref. elkész ugyancsak a pillanat mélyreható nagyszerűségét emeli ki A frontharcosok nevében Szilágyi Ferenc beszél. majd Movik Antal karnagy intésére a római kath. dalárda belekezd: Miasszonyunk anyánk... A magyarnők nevében Urbán Andorné, a lányok nevében Knizsek Klára lép a díszmelvényre. A kilencéves Péter Magda Nagy Mária Juliánna nővér által irt versecskét szavalja. Dr. Welther Károly az ifjuság nevében beszél: — „Alkotó ifjuságunkat felajánljuk a magyar hazának”...

Dálnoki Veres tábornok válaszol: — A magyar haza is vellek szenvedett, testvérek! Minden rugás bennünket is ért Szeretném megállítani a muló időt... Az Isten megáldjon minden magyart! Könytől fátyolozott hangok éneklék a Szózatot... Harsan a tombita; Huszárok lovagolnak át az akonyodó városon... Gyönyörű est! Csillag, ujhold... Pusztá Sándor a mikrofonhoz hajol: — Ugye, te, ujhold, te is a Telihold után vágyakozol, mint mi a teljes Erdélyország után!

A tömeg csoportokra oszlik, mindenki igyekszik egy-egy honvédtisztet vendégül hazavinni. A katolikus templom homlokzatán messze vibráló fényvel világít az ősi magyar szentkorona...

Szeptember hó 19-én Sztojka László szerkesztő és Balogh István vezetésével a dési magyar ifjuság zászló alatt a kakashegyi 48-as honvédelekműhöz vonul, ahol Sztojka László beszédét Balogh István olvassa fel:

— „A magyar nem vezett el, a magyar feltámadt! Az ifjuságra

vár, az örök márciusi ifjuságra, a keresztyén, szociális új Magyarország felépítése Kovács leszünk, vér, szív, lendület és utmutató az új magyar élet felé!”

Dr. Biró Józsefné a leányokkal megkoszoruzza az emlékművet az ünnepséget a Szózat zárja be.

„Két éve..

Az édes erdélyi őszben ismét érezzük a történelmi perceket. Felszáll az ének:

Hazádnak rendületlenül

Légy hive, oh magyar!

Dési napló

Visszaemlékezés...

(Dés.) A felszabadulás évfordulója és napjainkban felbujtásra elhangzó sírárok, különös jelszű gépkocsi elé vetések, mártír pözba való fényképezések, alkalmat adnak egy kis visszaemlékezésre; egy könnyen végzetessé válható „történet” felelevenítésére.

A bécsi-döntés lázában égett a város.

A megszállás utolsó két évének türhetellen terrorjától lelkileg végleg összetört magyarságnak a bécsi-döntés a felszabadulás örömet és Déli testvéreink odaát maradásának végtelen bánatát hozta.

Még kiegyensúlyozott lelkeknek is nehéz e két végleg egymásra hatásának elhordozása.

A zászló, a rég nem látott drága lobogó, ez az első! Ezen megnyugszik szív, szem, lélek!

Meggyűnyek jőzan gondolkozásu „ezredes-prefektusa” volt akkor. Két nappal honvédeink bevonulása előtt megengedte a magyar zászlóanyag árusítását.

Gombár Ferenc nyugalmazott telekkönyvezető, a dési ref. egyház akkori gondnoka is sietett egyházának lobogókat szerzeni.

Egy mintát vett magához s azt gondosan becsomagolva vitte bemutatásra. Utjában egy szuronyos katona feltartóztatta, csomagját hóna alól kirángatta s a közelben álló főhadnagyhoz lökdöste. Ott állt már sápadtan egy másik magyar is, Izsáki Zoltán kereskedő, kinek az volt a bűne, hogy üzletének ajtajában zöldre testett zászlórudak rikitottak.

A főhadnagy ár az általa gyűlölt színektől megvadulva utolsó hóstetre szánja el magát: káromkodik, szitkozódik, ordít, zászlót gyaláz s botbüntetésre ad ki parancsot.

Közben a tömeg nő, a hangulat izzó! A térparancsnok is megérkezik. A Gombárt bízató Gadl István bankigazgatót is letartóztatja Mindhármukat főbelövésel fenyegeti.

Igy áll ott a három magyar aggódalmas arccal, de a várost féltő meggondoltsággal.

Dr. Nagy Jakab ügyvéd, akkori magyar helyőrség parancsnok tudomást szereve felment a „prefektushoz”, közbelépni. A higgadt „prefektus” üzenete vet véget a könnyen zendülésre fajulható esetnek. Mindez történt egy héttel a bécsi-döntés után, mikor már jogilag újra miénk volt e föld s 2 nap hiányzott a tényleges birtokba vevéstől.

Es e ma is időszerű riportot mégsem a gyűlölködés sualtta! Ez távol áll a magyar lélektől; de nincs meg, legalább is nem volt meg a meg nem méltelyezett román nép lelkében sem. Tudjuk, hogy a piros szín, mely nekünk vérünk hullását jelenti, a gyűlölködőnek csak piros posztó; becsületességünk őszinteségét hirdető fehér szín rágalmakra ragadtatja az irigykedők; valóságra vált reményességünk zöld színében zsiros ületek elvesztését siratja a kapzsi!

1940. szeptember nyolc!

SZTOJKA LÁSZLÓ VERSE

Ezer éve a Cibles ormán láthatatlan nagy zászló fénylik, piros-fehér-zöld, se tatár-kán se török, se román gög soha nem érte el, lobog az égig!

Befesthették a házaikat, hozhattak rendeletet, törvényt a hófehér akákokat a zöld rónát s piros szívet a hármast, el nem téphették!

Ott feszült mindig láthatatlan velünk jött kinban, velünk harcban! Ha sirtunk letörölte könnyünk s vigan csattogott, ha örültünk!

22 év csak tévedés volt — a diadalmas szeptember nyolc szivaesként lemosta, — daloltunk! Emlékeztek? A dési uccán magyar szív magyar szivre omlott!

... Állunk a véres zivatarban, mellünket csapdossa az orkán, ó, ne felejtés, magyar a bajban: ezer év folytonos csata volt, és zászlónk szállt a Cibles ormán!

Átszeljük a viharzó tengert! Magas Déva vára erősíts! Edes Enyed, adj szív-meleget, Temesvár-Arad susogjátok: Állj talpadra testvér és — bővíts!

... Fogozunk egymásba testvérek, Félre gát, korlát, ősi fények hívnak, küldenek, — István karja a nagy ősi gyeput akarja!

Nevek, amik igazolnak...

(Dés.) Történelmünk véres harcaiban a magyarság jórésze elpusztult a Szamosmedencében, De a felszivódás, beolvasás is oly méreteket öltött, hogy legalább 80—100 ezer így elvesztett magyarról beszélhetünk, akiknek visszavezetése faji feladat.

Lássuk csak a szamosújvári fősoldgábiróság területének egyik névsorát:

Név	Vallás	Anya neve:
Rusz György	g.kath.	Kerekes Irén
Szabó György	„	M. R.
Lengyel Szilárd	„	Bogya Mária
Timándi Tibor	„	Képiró Aranka
Kiss Mihály	„	Labanc Róza
Alamasan János	„	Benkő Julia
Szásznviresi János	„	Román Zsuzsa
Tintás Gábor	„	Timándi Zsuzsa
Nemes János	„	Tomojág Mária
Kerekes Gábor	„	K. Virág
Dávid János	„	Rusz Anna
Tóparti Gábor	„	Jusán Anna
Szabó Gergely	„	Pridea Mária
Csont Dénes	„	Teokán Mária
Kába Emil	„	Gyike Anna

A saját vagy anya nevek a magyar eredet, keveredést világosan mutatják. Tóparti, Szabó, Kába, Csont, Kiss, Timándi — patinás nevek, akár Kerekes Irén, Képiró Aranka, Benkő Julia... És ezt a név és eredet kimutatást 80—100 ezer változatban hűen, tisztán, felelősségteljesen fellehet mutatni.

ARADI BARNA

Szobafestést, mázolást, címfestést és templomfestést olcsón és jól elkészít, vállal, a 32 éve fennálló

KISS PÉTER CÉG, DÉS.
Műhely: Kossuth L. u. 8. Lakás: Kovács S. u. 67.

Fizessünk elő a Szamosvidékre — a 36.353 csekk-számon!

Csütörtöki levelek

Még halt-e a ponyva?

A magyar sajtó lendületes rohamára rendelet született, amely az új ponyva-termékek megjelenését betiltotta. De vajon csak a Tom, a csipője mellől halálos biztonsággal lövő texasi csirkefogó vagy az alvilág bálványja, az „Angyal” az, akiktől a magyar lelket, az újuló magyar társadalmat féltünk és óvnunk kell?

Fülsz, lányokat figyelek meg, 18-20 évesek. Beszélgetnek. Megborzongok a szavakra! — Milyen nyelven beszéltek? Csodálkoznak. Magyarul? És tovább csevegnek:

Cukrozott-szepezil... burnotbarna arc... cognacdiner stb. stb. Hol hallottátok ti ezeket! — Ó, ez a divat Pesten, olvasd csak az elegáns színházi lapokat, itt írják így... S valóban: émeletítő s komolytalan szalon-ponyva csap ki a képek mellől! A világ kiűz és az ország verejtékezik élet halál harcában, de a színházi képeklapban oldatok beszélnek egy nem is husz éves színésznőről, aki „isten” pizsamában fogad és azt sóhajtja: — „Milyen jó lenne mindig tojáslikört inni!”...

Új Európáról, új Magyarországról beszélünk, mindkettő tiszta, munkás, józan egyéniségeket kíván. Mi lesz, ha ezek a fiatalok a „divatos” utat járják, számukra egy „budóár” leírása a fontos. Elhiszik, hogy tojáscognac az élet... irigyltik a főúri szobában pihegő sztárt... hogy X. színésznőnek milyen csodálatos az öltözéje... Y-nak a fűrészbója...

Megállj! Ez is ponyva! Ez is lélekmergezés, az új Magyarország, s az új magyarság mérgezője! Mert írhat Móricz Zsigmond, Szabó Dezső, Féja, Veres, Illyés, a népi magyarok dolgozhatnak — mit adnak nekik — kemény ostromzást — a fiatal zseni lélek inkább a tojáscognac felé fordul... könnyebb s „szinesebb” sztárról csevegni...

Mi el tudunk képzelni olyan faji gyökere magyar szinikulturát és színházi sajtót, melyben s ahol nincs „sztár”, nem fontos kinek milyen a „budóárja” — egyforma magyar szinművészekről van szó, akik egy tisztultabb magasabbrendű szinikultura szolgálatában állnak...

A ponyva nem halt meg addig, amíg nem születik meg a 160 éves európai híru magyar újságíráshoz méltó új magyar színházi sajtó, amíg el nem tűnnek a fényképes, télmestelen képekkel teli „revük”, ahol magyartalan és felháborító izléstelenségű betümerénylet folyik a lelkek ellen...

Az „Angyal”, Tom Mix, a fél-szemű Biel után távozzon sürgősen ez a ledér és romboló légykór is, mert addig a ponyva él és virul és mérgez... A félmestelen ledérségből talán több veszedelem árad, mint a Tom Mix simává csiszolt hatlövétűjéből.

Új Európa, új Magyarország, új magyarság! Tartsuk magunkat a vonalhoz, ami az egészségesebb s fajsúlyosabb társadalmat kiépíti. (—a.)

Erdélyi Magyar Olasz Ásványolajpar R. T. dési gyártelepe

Nagybányai ut 1. (ezelőtt Bélahegy ut 5.)

Telefon: Dési 81.

Központ: Budapest, IV., Kristóf tér 3.

Telefon: 184-606.

„EMOLIN”

Gépszir, kocsikenőcs, kenőolaj, gázolaj, petroleum, motalkó, benzin.

Magyar írás

Egy ország egyszerű, méltóságteljes gyászja

kisérté sirjába vitéz Horthy Istvánt... Nagy szavak és külsőségek nélkül, bensőséges együttérzésben a magyar sors kemény arcára tekintve.

Az elhangzott bucsuztatók mind férfias ércel szóltak. Ittassuk ide Ravasz László püspök pár mély mondatát:

— És ott a gond mezején egy zuhanó gépmadárból felcsapó lángok között felszállott az örök magyar phönix. István vitéznek hívják Elére állott egy dicsőséges seregnek, a hősi halált halt magyar fiuk seregének. Szülessenek dalok, elmondani dicsőségét. Eredjenek regék patakjai elmondani tetteiket. Égő gépmadár, századokon át világító pástortüze Keletnek, hirdessétek minden népnek a magyar titkot, a magyar törvényt: ezen a földön magyarnak azért lehet élni, azért érdemes élni, mert ilyen sereg huztát a borus, villamos magyar ég alatt.

— Megujul a te ifjúságod, mint a sasé. Földi ifjúsága mennyei ifjúsággá változott. Megujul a te ifjúságod, mint a sasé most már a husvéti diadal harmónájában visszhangozzák az ígét, az örökkévalóság diadalán. Amen, igaz, felelnek rá mennyei seregek angyalok, szeráfok, üdvözölt lelkek mártirok. Amen úgy van, felel rá az anyaszentegyház világ kezdetétől világ végéig minden hívőnek boldog tapasztalásában.

— Igen fáradt sasmadár a lélek. Még kell ujulnia, annyi a bánat, nem bírjuk el, még kell ujulnia, a lelkünknek nehéz a kereszt, új erőért kiáltunk, halál és mulandóság emészt. Örök életet vár a lelkünk!

— Drága fiatal vitéz, eredj nagy bizalommal Ő eléje. Urad, királyod elé Mehetsz közbenjáróhoz aki előbb látott és előbb szenvedett sebeket.

— Gyászbaborult család, síró Magyarországi Krisztus seibeiből erednek meg a vigasztalás patakjai, aki mélyen lehajlik, mindig ihatik belőle. Halála árnyékán átlépő magyar nép Krisztus az élet, Krisztus a megújulás. Vigasztalás és erő.

— Áldjad én lelkem az Urat, Ámen.

Az új világháború riportjai

A Don partján...

(Honvéd haditudósító század)

Írta: Márkus Pál hadnagy.

Reggel hétkor kell jelentkeznem a századparancsnoknál. Már negyed hétkor indulunk, mert bár rövid az út, nem lehet tudni, mikor lép közbe „gátló körülményként” az orosz.

Az alacsony domb tetején valami szárnyék állhatott régen. Ma hiányzik a fal, tetejéből is csak egy kevés zsup maradt meg. Ezen az ellenségtől be-látott vidéken azonban kitűnő szolgál-

A puder és ajakruzs használata

még nem tökéletes kozmetika. Ellenben az ápolt fogsor minden nő legszebb ékessége. Használjon tehát ODOL-fogpépet, mert ettől nemcsak szépek lesznek a fogai hanem ez frissít és üde lehelletet is biztosít.

MAGYARORSZÁGI ODOLMŰVEK R. T. BUDAPEST

latott tesz a földalatti állás bejratának eltakarására. Az orosz repülők mégis megsejthettek valamit, mert az ajtótól alig öt méterre hatalmas bombatölcsér tátong. Hátrább ügyesen álcázott fedezékek sorakoznak egymás mellé. Egy megerősített puskás század fő védelmi vonalában vagyunk. A parancsnoki fedezékben négyen vagyunk. Amikor belépek, csendre intenek. A százados éppen egyik szakasz jelentését hallgatja. Amikor befejezi, azonnal felhív egy állomást.

— Pancsova! Nyolc gazda kéri Pancsova gazdát...

Rövid szünet után valaki jelentkezik a vonal másik végén. A százados megkezdí reggeli jelentését.

— Alázatosan jelentem, az éjszaka folyamán semmi különös nem történt. Maca kettőn hajnalban mozgolódást vettünk észre, a pirosok elnémitották Bucusi jelentí, hogy aknavetőtüzet kapott, mindketten megsebesültek. Az egyik egészen könnyen, a másik súlyosabban, de saját lábán jött a szakaszhoz. Kocsit küldtem érte. Más jelenteni valóm nincs.

Csak a jelentéstétel befejezése után került sor a bemutatkozásra.

— Százados ur, alázatosan kérem, a század védelmi harcainról és helyzetéről szeretnék tájékozódni.

Térkép kerül elő, nyakunkba távcsövet akasztunk és kimegyünk bunker elé, ahonnan rálátni a Donra és messze az ellenség háta mögé.

— A százados ur védelmi vonala ott kezdődik a kis folyó torkolatával szemben és Dél felé a kanyarnál végződik. Itt, ahol állunk, van a fő védelmi vonal, előttünk van a kolchoz, ahol egy géppuskaszakasszal megerősített szakasz áll. Onnan csak a figyelőörsök vannak előbbre a Don partján. Tegnapelőtt mindössze két figyelőnk állott, de ez elégtelennek bizonyult és tegnap egy harmadikat is telepítettünk.

A figyelők között aknazár biztosítja a terepet.

— Milyen erők állanak a századdal szemben?

A kihallgatott foglyok vallomása szerint egy gyalogezred húzódik meg a szembenfekvő erdőkben tüzéséggel megerősítve.

— Milyen a legénység hangulata?

— Nagyon jó. Pedig a szolgálat bizony nehéz, kimerítő és hát persze, veszélyes. Az oroszok nagyon tevékenyek, látszik, hogy ezen a szakaszon akarják tehermentesíteni meg-ingető déli arcvonalukat. Eddig minden kísérletüket visszautasítottuk.

Hátunk mögött repülőberregés hangzik fel. A repülőfigyelő boldog mosollyal jelentí:

— Jön a nagymama!

Mi még alig látjuk, ő már tudja, hogy egy kéttörzsű Focke-Wulf közel-felderítő érkezett meg vonalunkba. Megrendíthetetlen nyugalommal végigjárja az ellenség állásait, gondosan végigrepüli az arcvonalat, megnézi nincs-e valahol valami rendellenesség, amit még tegnap nem tapasztalt, aztán visszafordul, ledobja a jelentését és megy másfelé. Talán ezért a jószágos gondoskodását kereszttették el zalai bakáink „nagymamának”.

— Érdekes, — veszi át a szót a barnaarcu hadnagy, — hogy ezek a félelmetes híru Raták és Martinok tevékenységükhöz mérten aránylag kevés kárt tesznek.

Visszafelé a fedezékek mellett vezet el utam. Napbarnított csontos arcok tekintenek rám, nyugodt, biztos a tekintetük. Arcukon egy kemény vonás látható. Szinte úgy hasonlítanak egymáshoz, mintha testvérek volnának...

Rádió, csillár, elem, asztali és éjjeli lámpák, villanyvasalók, legmodernebb kivitelben, olcsó árban a Szentbenedeki Elektromos Művek R. T. dési és szamosújvári üzleteiben szereshetők be. Kérjen díjtalan bemutatót, ajánlatot! Szakszerű, pontos javítás.

Moldovai emlék

... És találkoztam Balla Ferenc testvéremmel, akivel 1940. nyarán együtt lapátoltuk a földet Moldova közepén, tankcsapdát építettünk tanár, kereskedő, gazda, ügyvéd, árva erdélyi magyarok, esőben-viharban is lapátoltunk, amikor a környék falvainak lakói rohanva mentették fedél alá a barmot, — mi magyarok voltunk, dolgozhattunk, azon a földön, ahol valamikor a Bocskay, Báthory, Bethlen, Rákóczi zászlók lengtek s kopjás erdélyi vitézek nyargaltak a vazallus, behódolt tájakon... Napi 14—15 órai olyan munka, amit nem bírtunk, oldalt fegyveres örök és részeg antantszijas tiszték, az élelem bűdös, alig veszi ki valaki, a mocsarakból malária árad. Negyven napja robotoltunk itt rabszolgamódra, szegényes saját rongyaink leoptak, jobb oldalt székeltek dolgoznak, egy Gerő nevű tegnap a vízbe ölte magát, beleőrült és a doktor Fenyő Kolozsvárról vérömlést kapott, nyakában egy szij, rajta talicska, hajtják, mint állatot, fel egy heggye, homokot visz. Van, aki sérvet, szívtágulást kap, tüdeje vérzik — tegnap a Balla Ferenc, aki jogszigorló, csiki fiu, felugrott a töltésre és azt mondta a hadnagynak: — Ez embertelenség. Ha a népszövetség tudná! — Vagy Budapest, mi?! — üvöltött a domnu oficer és ezüstgombos pálcájával szembevágta a fiut, Ferenc arcát előntötte a vér — megvakult.

A feleségével jött, Kolozsvárra menek... Kis szőke asszony, úgy vezeti ezt a nagy darab fiut, mint egy gyereket.

— A zászlót, nem láttam még magyar zászlót — suttogja Ferenc, amióta felszabadultunk — úgy fáj...

Igy sir Balla Ferenc ügyvéd ur, egykori moldovai rabszolga, akinek Trianon törte össze az életét, mint annyi ezer és ezer erdélyi magyarét... Két éve ennek is...

A moldovai emlékek...

Nem düh ez már bennünk és nem számonkérés. Csak egy halk és befelé néző emlék, hogy „meg ne haragudjon érte senki”, merengés Ferenc után, aki nem látta a magyar zászlót újra és sohasem is fogja immár látni!... (Sz.)

ÖRHELY

Tudunk rólok...

Tudunk rólok...

Tudjuk, hogyan jönnek össze csöndes esti „beszélgetésekre”, hogy találkoznak „véletlenül” az elsötétített vendéglő terem sarkában, stb., stb

Ne értsenek félre bennünket s ne számítsanak a „rég magyar szellemre”, mely mellett, az uri nemtörődömség árnyékában, öszszeszárolhatták a földeket, szaporodhattak, hiszen a magyar kard megvédte őket.

Tudunk rólok...

Amíg csacska játékszamba veszszük sötétben suttogó hevülésüket, nincs baj.

A vonalat azonban, amíg elszabad menniök, mi fogjuk meg-szabni! Ezt ne hadják ki a „számításukból”.

(Dés szeptember hó). (r)

A HÉT

Szerkesztőségi fogadó órák: naponta déli egy órától — kettőig. Ugyanez időben a szerkesztőségi távbeszélő-szám: 149. — Hetenként hétfő estig fogadunk el közleményeket.

— A dési m. kir. rendőrkapitányság bejelentő hivatala átköltözött Bercsényi ucca 1. szám alá.

— A dés—szamosujvári államilag engedélyezett zeneiskola 1942/43. tanévére a beirások szeptember 1—4. között folynak le, évnnyitó szeptember 6-án. Hegedü, gordonka, zongora, zeneszerzés főtanzakok Részletes felvilágosítással az igazgatóság szolgálat.

— A Hítel augusztusi száma. Eddigi számaihoz hasonlóan most is gazdag és változatos tartalommal jelent meg a fiatal erdélyi értelmiség nemzetpolitikai szemléje, a Hítel. Vezetőhelyen Ullein-Reviczki Antal m. kir. rendkivüli követ és meghatalmazott miniszter századokra visszanyúló áttekintésben vizsgálja az olasz-magyar barátság fejlődésének útját. Csizmadia Andor a háborús társadalompolitika feladatairól ír, Zathuretzky Gyula az utóbbi évek szellemi átalakulásának szintézisét adja. Értékes Malán Mihály „A szláv veszedelem” c. tanulmánya, melyben pontos statisztikai számítások alapján a szláv népek szaporaságának egyre ijesztőbb arányaira mutat rá. A folyóirat főszerzője Kiss Jenő cikke zárja be, melyben „Szeptember a magyar irodalomban” c. korábbi cikkéhez fűzött észrevételekre válaszol. A lapban még a következő közleményeket találjuk: Mocsáry Lajos az erdélyi társadalomról 1855-ben; Kazinczy és a románok; Urambátyám országga; Grót Knyphausen romániai utirajza; Birtokmegosztás Erdélyben; A legújabb Széchenyi-irodalom. A Hítel nemzetpolitikai szemle szerkesztősége és kiadóhivatala: Kolozsvár, Mátyás király-ter 5. I. em.

— A Zsibó-dési fővonalon megkezdtek a második vágány építését. Erdély vasuti forgalmának megjavítása ismét előrehalad egy lépéssel. Dési tudvalevőleg két fővonal vezet. Az egyik Nagyváradon és Kolozsváron át, a másik pedig, a Debrecen—Szatmárnémeti—Máramarossziget fővonalból, Nagykárolytól kiágazóan, Zilahon és Zsibón át. Az Államvasutak szerelvényeit mindkét fővonalon át küldik Bethlen—Szeretfalva felé, ahonnan a dédai új vasut vonal kiindul. A MÁV már régebben terveztette hogy Debrecenről kezdve, ameddig kétvágányú fővonal vezet, Nagykárolyig kétvágányúvá építi át a fővonalat. Most pedig Zsibótól Désiig is megkezdtek a második vágány építését.

D. S. E.—Törekvés (Szamosujvár) 5:1. A szamosujvári rokon-szenes csapatként mutatkoztak be, a désiek keményebb játéknak tudható be az eredmény. A közönség, ha kevesebbet kiabálna és beszélne, a mérkőzések sportszerűbbek volnának.

— A Dés-Beszterce-Szamosujvár színikerület igazgatója Thuróczy Gyula, a kultuskormány ezenkívül ugyanide Battyan Kálmán színházgátnak kamaraszínjátársra is engedélyt adott, aki egy-egy helyen legtöbb tizenkét napig tartozkodhatik.

— A dési Gazdasági. Ipari és Kereskedelmi r. t. egyszáz pengőt adományozott a Honsz dési és dés járási tagozatának. Az adományt a Honsz elnöksége ezuton nyugtázza és köszöni.

Kultürest Désen

a felszabadulás második évfordulóján

A nemzeti ünnepek városi rendező bizottságának védnöksége alatt — a „Szamosvidék” lapbizottsága 1942. szeptember hó 8-án este 1/29 órai kezdettel, a dési bevonulás évfordulója alkalmából a Vármegyei Nemzeti Színházban a Vörös kereszt javára — jótékonycélu

Műsoros Magyar Estei

rendez.

M Ū S O R :

- HIMNUSZ. Éneklí a dési Polgári Dalkör és a Máv. dalárda. Vezényvel: Papp Gyula karnagy
- BEVEZETŐBESZÉD. Tartja: Dr. Vékás József, az Erdélyi Párt szolnokdobokai tagozatának elnöke
- SZTOJKA LÁSZLÓ: 1940. szeptember 8. Vers. Előadja: Daday Zoltán
- MAGYAR NÓTÁKAT ÉNEKEL: Kocsis András, zongorán kíséri: A. Osztian Ili
- NOVELLÁT OLVAS FEL: Székely Mózes
- TÖRÖK ERZSÉBET előadóművésznő (Kolozsvár) verseket ad elő.

S Z Ū N E T

Szünetben a Máv. zenekar játszik

- MAGYAR NÓTÁKAT ÉNEKEL: László Márton, zongorán kíséri: A. Osztian Ili
- BRASSÓRÓL FELOLVAS: Dr. Welther Károly vármegyei tisztí főügyész
- TÖRÖK ERZSÉBET magyar nótákat énekel
- HIMNUSZ. Éneklí az egyesített Polgári Dalkör-Máv. dalárda. Vezényvel: Papp Gyula karnagy.

HELYÁRAK: 2 és 1 pengő. Jegyek előre válthatók a „Szamosvidék” kiadóhivatalában: Turul nyomda, Apafi utca 2. sz. Telefon: 167.

Az estre a szamosmenli magyarságot szeretettel hívja meg a RENDEZŐSÉG.

— A galgói új kálvinista magyar templom szőszékéért!... (Dés.) Jelentettük, hogy Galgón új ref. templom épül — szőrvány-partiumban ennek magyar jelentőségét vitatni — felesleges! A diplomra összegyűlt a költség — de a szőszékre még nincs fedezet. márpedig pár hét múlva már áll az új magyar istenháza! Beindítjuk a gyűjtést. A „Szamosvidék” kiadóhivatalába (Dés, Turul-nyomda, Apafi u. 2.) küldendő összegeket a lapban nyugtázzuk s a galgói templom-építőknek kiküldjük. A Szamosmente most megmutathatja, hogy helyén van a szive! Első adományok: Antal Dániel 20, Hatfaludy Ernő 20 pengő.

— Vitézek figyelmébe! Kovászna község előljárósága a határában fekvő Tündérvölgy fürdőhelyen 7. drb. egyenként 184—200. négyzetöl nagyságu házhelyet bocsátott a vitézek rendelkezésére. Az ingyen telek csak annyiban

kerül költségekbe, hogy a létesítendő közművekhez (villany, vízvezeték, csatornázás stb.) 150 P-vel kell hozzájárulni. Az ingatlan a községtől 3 km.-re fekszik, két patak határában, fenyő és lombos erdők között. Borvízes forrása van, partfürdő terveztetik és vasutállomás építkezése folyamatban. A házhely építési kötelezettséggel jár. Építkezni a vonatkozó szabályrendelet kikötései, az előzetesen bemutatott és jóváhagyott engedély alapján lehet a házhelyek egyéni tulajdonba mennek át, tehát nem vitézi telkek. Jelentkezni a szolnokdoboka vármegyei Vitézi Székkapitányságnál lehet, de személyesen is lehet érdeklődni az alábbi címen: Vitézi Törzsszék Marosvásárhely, Csaba királyfi utca 10.

Betegek

többszörre szőkrekedésben is szőttak szenvedni. Vigyázzunk ilyenkor a rendes emésztésre. Betegségben szükséges a **DARMO!**

Szamosvidék

Nemzetpolitikai, társadalmi és közgazdasági hetilap Felelős kiadó és szerkesztő: Sztojka László

A lapbizottság tagjai: Antal Dániel Emge igazgató, P. Beke Kázmér plebános, Farkas Albert ref. lelkes, Husz Odön tanügyifőtanácsos, Makkai Endre népművelési titkar, Szőke Béla igazgató-tanító, dr. Veress Jenő kir. közjegyző, dr. Vékás József, az Erdélyi Párt megyei tagozatának elnöke

A „Szamosvidék” munkakörének főmunkatársai: Flórián Tibor, Huber Győző, Mohi Sándor, Varró Dezső, Gróf Wass Albert

A kiadóhivatal vezetője: Máthé Zoltán

Szamosujvári fiókiadóhivatal: „Turul” papirkereskedés Főter 2.

Előfizetési ára egész évre magánosoknak 10 pengő. (Bankoknak, vállalatoknak, közületeknek 40 pengő). Hirdetéseket a kiadóhivatal vesz fel és azok előre fizetendők. (Helykötés nincs).

Kéziratokat nem ad vissza és nem őriz meg a szerkesztőség.

A tisztán tartott száj

meggátolja fogai romlását. A mindennapi fogápolás tehát az egészség fontos parancsa.

Chlorodont
fogpaszta